

Iz stališč, sprejetih na 1. konferenci Zveze sindikatov Slovenije

Pobuda predsednika Tita za uveljavljanje demokratizacije odnosov in kolektivnega dela in odgovornosti je pomemben prispevek pri uresničevanju družbene vloge zveze sindikatov kot najširše politične organizacije delavskega razreda.

Zveza sindikatov Slovenije mora s svojo organiziranostjo in z metodami delovanja krepiti enotnost delavskega razreda ter v svojih akcijah prispevati k uresničevanju socialističnih samoupravnih odnosov in drugih pravic delavcev na vseh področjih družbenega dela in življenja. Zato je v zvezi sindikatov potrebno razviti odnose, načine dela in odgovornosti, da bodo delavci v medsebojni odvisnosti, odgovornosti in solidarnosti uresničevali svoje osebne in družbene interese.

Člani zveze sindikatov neposredno uresničujejo svoje pravice, dolžnosti in odgovornosti na sestankih osnovnih organizacij in v organih zveze sindikatov.

V organih zveze sindikatov zastopajo člani organov skupne družbene interese in potrebe skladno s funkcijo sindikalnega organa, v katerega so izvoljeni, obenem pa delujejo tudi kot delegati organizacij, iz katerih izhajajo.

Organi zveze sindikatov so za svoje delovanje odgovorni sindikalni organizaciji in njenim članom, obenem pa so v skladu s svojo funkcijo samostojni pri sprejemanju stališč. Organi zveze sindikatov so kolektivna demokratična in politična telesa. Pri njihovi

vem delu imajo vsi člani enake pravice in dolžnosti.

Načelo demokratičnosti v zvezi sindikatov zavezuje sindikalne organizacije in organe, da pri oblikovanju skupne politične usmeritve upoštevajo tudi posebne interese delavcev in organizacij združenega dela.

Načelo odgovornosti v zvezi sindikatov zavezuje člane ter organizacije in organe, da sprejeta stališča in sklepe dosledno in odgovorno uveljavljajo v politični akciji v svojem okolju.

Na podlagi ustave, zakona o temeljih sistema družbenega planiranja in družbenem planu SFRJ ter zakona o združenem delu so sindikati soodgovorni za uveljavljanje sistema družbenega planiranja, ki je neposreden izraz družbenoekonomskega in demokratičnega odnosa samoupravne socialistične družbe.

S planiranjem družbenega in gospodarskega razvoja morajo delavci kot upravljalci družbenih sredstev zagotavljati uveljavljanje takšnega svojega družbenoekonomskega položaja in odgovornosti, da bodo razpolagali s sredstvi, pogoji in rezultati dela v TOZD ter v vseh odnosih družbene reprodukcije in v družbi kot celoti.

Plan mora biti izraz delovne in ustvarjalne prakse vseh nosilcev planiranja, jasne socialistične in samoupravne idejne opredelitve, znanstvene analize stanja, zahtev in možnosti kot tudi strokovne obdelave konkretnih nalog razvoja politike. Samoupravni in družbe-

ni plan za srednjeročno obdobje so podlaga za uresničevanje teh pravic in obveznosti delavcev v združenem delu.

V. B.

Časopisni papir — Kanada na vrhu

Kot je razvidno iz pregleda, ki je bil pred kratkim objavljen, je Kanada zadržala vodeče mesto kot proizvajalec časopisnega papirja.

Od največje svetovne proizvodnje tega papirja v višini 23,6 milijonov ton, je 8,8 milijonov ton izvozila v ZDA, kar zneslo približno 37 odstotkov. Združene države Amerike, ki so največji porabnik časopisnega papirja, potrebujejo 9,8 milijonov ton ali 41 odstotkov svetovnih potreb.

Japonska porabi 10 odstotkov, na zahodno Evropo pa pade 22 odstotkov.

Öst. Papier

Samoupravna in prostorska preobrazba krajevnih skupnosti

V Ljubljani poteka široka družbenopolitična akcija o samoupravnih preobrazbi krajevnih skupnosti. Kot je pokazala praksa, v velikih primerih prav velikost krajevnih skupnosti omogoča njen nadaljnji hitrejši samoupravni razvoj; zato naj bi velike KS zmanjšali. Nosilec te akcije je SZDL vključno z drugimi druž-

benopolitičnimi organizacijami, zlasti z Zvezo komunistov.

Nova ustava je še posebno omogočila kvaliteten premik v razvoju krajevnih skupnosti, saj je z njo postala tudi krajevna skupnost temeljna ustavno-pravna celica oz. temeljna samoupravna skupnost, oblika samoupravnega združevanja v njej živečih delovnih ljudi in občanov in kot takšna sestavni del političnega sistema. Tako opredeljena KS je specifična interesna skupnost, ki pomeni možnost za uresničevanje družbenoekonomskega razmerja, za uveljavljanje različnih družbenih interesov in potreb ljudi, za njihovo samoupravno organiziranje in spoznavanje, za povezovanje s temeljnimi in drugimi organizacijami združenega dela, s samoupravnimi interesnimi skupnostmi, občino in drugimi samoupravnimi skupnostmi. V KS pa se delovni ljudje in občani tudi povezujejo, organizirani v družbenopolitičnih in družbenih organizacijah ter društvih, v katerih uresničujejo svoje posebne in skupne interese.

V lanskem letu sta SZDL in ZK organizirali obiske v vseh KS ljubljanskih občin pod skupnim naslovom »Akcija 91 KS«, ki je imela namen, ugotoviti stanje glede dotedanje preobrazbe KS. Na osnovi analize je bilo ugotovljeno, da mnogih bistvenih vprašanj ni mogoče razrešiti brez odločnejše akcije z upoštevanjem vseh socialnih, družbenoekonomske in drugih pogojev. V ta namen so v vseh občinskih in krajevnih organizacijah sprejeli akcijske programe s skupnim izhodiščem in sicer to,

da upoštevajo realno stanje z oceno političnih razmer in odnosov, ki tako stanje pogosto ter da programi za preobrazbo in preoblikovanje krajevnih skupnosti postanejo sestavni del planov srednjeročnega in dolgoročnega razvoja posamezne KS, občine in mesta kot celote ter ustreznih prostorskih planov in urbanističnih načrtov. Res je, da so z izgradnjo stanovanjskih sosesk mnoge krajevnih skupnosti postale velikanke, ki zahtevajo vse večji profesionalni aparat, da lahko ugodijo vsem potrebam. Res je tudi, da je prav v teh najbolj oteženih nadaljnji ustavni razvoj krajevnih skupnosti, pa vendar je akcija mnogo kompleksnejša kot pa samo prostorsko kosanje velikih krajevnih skupnosti. Zato je akcija razdeljena v več faz in bo potekala vse letošnje leto, v letu 1980 pa se bo približala vrhuncu z referendumom za nove krajevnih skupnosti.

Krajevnih skupnosti naj bi bile manjše zato, ker bi kot takšne omogočale ugodnejše pogoje za uveljavljanje neposrednega samoupravljanja in graditev pristnih in humanejših medčloveških odnosov; bila bi manjša možnost odpuščanja samoupravnih in političnih vodstev od krajanov in njihovega vpliva. Torej preprosto zato, ker organi in vodstva družbenopolitičnih organizacij v KS še niso krajevna skupnost, temveč je ta celovit splet odnosov med delovnimi ljudmi in občani, povezanimi in organiziranimi v hišne svete in zore stanovalcev, v zore in svete potrošnikov in porabnikov, v

(Nadaljevanje na 2. strani)

Tudi letos so se pred praznikom republike zbrali naši dragi upokojeanci. Ogledu neposredne proizvodnje je sledilo tovariško srečanje v papirniški restavraciji, kjer so se naši gostje veselo zavrteli ob zvokih ansambla Amores. Pa zopet nasvidenje prihodnje leto

Ob dnevu republike čestitamo vsem našim sodelavcem
uredništvo

Gibanje proizvodnje v mesecu oktobru 1979

	Oktober 79	Indeks doseganja plana			
		φ I.-X. 1979	Plan 1979 φ mes.	X. 79	φ I.-X. 79
Klasični papirji ton	2.374	2.629	2.920	81,3	90,0
Premazani papirji ton	3.121	2.971	2.453	127,2	121,1
Papir skupaj:	5.495	5.600	5.333	103,0	105,0
Lesovina	395	315	333	118,6	94,6
Tapete rolic	214.111	199.862	150.000	142,7	133,2
El. energija Mwh	3.650	3.471	3.480	104,9	99,7

Izkoriščenje zmogljivosti papirnih strojev

	Oktober 79	φ I.-X. 1979	φ I. 1978
II. PS	95,9	91,1	86,9
III. PS	94,1	83,6	88,1
IV. PS	95,7	92,1	91,6
Skupaj:	95,2	88,9	88,9
V. PS	92,7	84,0	79,2
Izmet na II.—IV. PS	12,5	12,0	13,7
Izmet na PTS	20,4	22,0	20,4
Izmet na V. PS	22,0	18,9	27,6

Proizvodnja papirja je v mesecu oktobru potekala normalno, dosegli smo celo rekordno bruto proizvodnjo, vendar pa je dosežena neto proizvodnja pod povprečjem letošnjega leta, kar je posledica izredno nizkih zalog nedovršene proizvodnje konec meseca septembra, konec oktobra pa so izredno porasle. Tu so občutne posledice remonta toplotne v mesecu septembru.

Proizvodni program je bil v stari proizvodnji kot običajno sestavljen iz specialnih vrst, kot so npr. kulerji, bankpost papirji ipd. Na V. PS pa so prevladovali premazani papirji, od klasičnih vrst pa so kot običajno izstopali univerzalni tiskarski papirji.

Količina izmeta se je na starih PS gibala v normalni višini, na PRS je bila nižja od preteklih mesecev, na V. PS pa je bila precej v porastu.

Zastoji so bili na vseh PS izredno nizki, kar se tudi odraža v rekordni bruto proizvodnji.

Proizvodnja tapet je bila še vedno visoka, v prodaji pa se že odraža začetek mrtve zimske sezone. Proizvodnja lesovine je bila nadpovprečna, ker je tako zahteval proizvodni program papirjev.

Razpravljali smo o devetmesečnem poslovanju

V začetku meseca smo na zborih delavcev živahno razpravljali o tem, kako smo delali, kako gospodarili, kaj bomo še storili. Ugotovili smo, da smo kljub temu, da nismo v zadnjih treh mesecih prav nič slabše delali kot prej, dosegli slabši dohodek in akumulativnost podjetja je nekoliko padla. Vzroki za to so evidentni, saj so se vse surovine znatno podražile. Prav ti materiali pa predstavljajo največjo postavko stroškov — kar 70 odstotkov.

Vse TOZD so poslovale pozitivno; proizvodne temeljne organizacije so TOZD Družbeni standard priznale 69 odstotkov planiranega zneska za devet mesecev, kar zneske 3.464.035,00 din.

Za 6 odstotkov so se od lani povečali stroški DSSS in sicer v glavnem zaradi sprejema novih

delavcev predvsem v finančnem sektorju.

Za sklade: rezervni, poslovni in sklad skupne porabe ter z amortizacijo nad predpisanimi stopnjami smo v tem obdobju leta dosegli 76.087.042 din, v istem obdobju lanskega leta pa le 22.777.832 din.

Če pogledamo še količinsko, smo proizvedli 50.506 ton papirja in s tem za 4,5 odstotka presegle planirano količino. Tapetnih rolic smo izdelali 1.784.505, to pa je 32,2 odstotka nad planom. Ob tem moramo povedati, da je bila prodaja rolic v tem poletju izredna in če bi jih še veliko več izdelali, bi lahko prav vse prodali. Žal nismo v celoti izkoristili te ugodnosti in vprašanje je, če bodo tapete v prihodnji sezoni še šle za med.

V. B.

Samoupravna in prostorska preobrazba krajevnih skupnosti

(Nadaljevanje s 1. strani)

vaške in ulične skupnosti, v krajevne organizacije družbenopolitičnih organizacij, v organizacije združenega dela z in izven območja krajevne skupnosti, v enote samoupravnih interesnih skupnosti, v družbene organizacije in društva itd.

Če upoštevamo Kardeljevo opozorilo, da je mogoče marsikateri element skupne porabe bolj racionalno uresničevati na kraju prebivanja in to sedaj v organizacijah združenega dela že uresničujemo, je očitno, da je tudi preobrazba in preoblikovanje krajevnih skupnosti izredno pomembna

družbenopolitična akcija, katere rezultati zadevajo neposredne interese in potrebe vsakega delavca in prebivalca ljubljanskih občin. Zadovoljevanje življenjskih potreb na mestu prebivanja posredno vpliva tudi na produktivnost dela in na rezultate gospodarjenja v združenem delu. Zadovoljevanje življenjskih potreb v KS na samoupravni način pa krepi samoupravne odnose tudi v združenem delu. Gre torej za celovitost odnosov in za celovitega človeka in v tem duhu se bomo tudi krajani sedanje krajevnih skupnosti Vevče - Zg. Kašelj odločali za dve manjši KS — Vevče in Zg. Kašelj.

Delegati poročajo

17. oktobra je zasedal Izvršni odbor Skupščine delegatov podpisnic samoupravnega sporazuma o gazifikaciji v SRS.

S seje, na kateri so bile obravnavane dodatne finančne zahteve SPIE Batignolles/Nacap, ki nastopa kot izvajalec montažnih del slovenskega plinovoda, poroča ing. Danilo ŠKERBINEK:

Izvajalec je predložil zahtevek v višini 438.871.619 din, v nasprotnem primeru je napovedal uporabo mednarodne arbitraže. Zahtev utemeljuje s tečajnimi razlikami, z zakasnitvami pri izdelavi dokumentacije in večjim obsegom del.

Izvršilni odbor je po obsežni obravnavi ugotovil, da se je treba iz splošno-gospodarskega interesa in interesa podpisnic poizkušati s izvajalcem poravnati. Smatral je za opravičljivo, da se mu prizna dodatna sredstva v znesku 214 milijonov na račun več del, dokončanja nekaterih del in kot premijo za pospešitvena dela.

Po programu del naj bi bil 1. 1. 1980 dokončan celotni slovenski plinovodni sistem (vključno z vsemi glavnimi odcepi III. faze), s čimer bi vse slovenske OZD, ki so pristopile k sporazumu za gazifikacijo, lahko prevzele napovedane količine sovjetskega zemeljskega plina. Zemeljski plan je 21 odstotkov cenejši kot surova nafta, plačuje se ga z klirinškimi sredstvi, medtem ko se nafta plačuje s konvertibilnimi sredstvi. Sredstva za pospešitvena dela bi torej pomagala za izboljšanje devizne bilance SRS.

Ker smo v obdobju sestavljanja gospodarskih planov DO je bilo še sklenjeno, da Petrol obvesti vse DO o planskih cenah zemeljskega plina za leto 1980.

Dne 9. oktobra je bil na gospodarski zbornici sestanek odbora za racionalnejše gospodarjenje z energijo in sekundarnimi surovinami. O tem poroča ing. Danilo ŠKERBINEK.

V prisotnosti predstavnikov panog in velikih potrošnikov energije je tekel pogovor o nalogah OZD na področju racionalizacije gospodarjenja z energijo, ki izvirajo iz družbenega dogovora o ukrepih in aktivnostih za zagotovitev racionalnega pridobivanja, pretvarjanja, transporta in porabe energije (Uradni list SRS, št. 21/78).

Iz tega dokumenta izhajajo zahteve:

— da ima vsaka TOZD zadolžnega delavca, ki skrbi za realizacijo zgoraj navedenih nalog;

— da je v okviru OZD organiziran pripadajoči odbor za usmerjevalno, koordinativno in strokovno nalogo;

— da mora imeti vsak TOZD svoj plan za doseg prihrankov na področju energije (plan bo sestavljen del plana dela TOZD za obdobje 1981/85) in

— da mora vsaka TOZD in OZD izdelati v bodoče bilanco energije po virih, mestih in namenu porabe.

Vse navedene naloge se bodo morale usklajevati in voditi v okviru panožnih komisij za energijo pri splošnih združenih panogah.

Do sedaj so bile formirane in sklicane te komisije pri združenju za usnarstvo in tekstilno industrijo. Tako komisijo bo treba formirati čim prej tudi za našo panogo.

V cilj informiranosti je treba povedati, da obstaja pri Društvu inženirjev in tehnikov papirne industrije že 8 let energetska sekcija, ki dela na volonterski bazi. Člani sekcije se večkrat letno sestanejo na posvetovanjih, seminarjih in pri okroglih mizah, kjer obravnavamo obratovalno problematiko, izmenjujemo izkušnje, se seznanjamo z novostmi itd. Zlasti racionalni uporabi goriv ter čim boljšemu izkoristku pridobljene

toplotne in električne energije posvečamo največji poudarek.

O udeležbi na strokovnem seminarju o industrijskih toplotarnah v času od 1. do 5. oktobra v Salzburgu — Avstrija poroča ing. Danilo ŠKERBINEK:

Od izredno obsežnega programa seminarja, ki je potekal v treh tematskih skupinah, sem prisostvoval 19 predavanjem in razgovorom za okroglimi mizami ter ogledu proizvodnje tovarne celuloze in papirja Borregaard v Halleinu.

Iz obilice podatkov povzemam nekaj zanimivih misli:

Energije je na svetu dovolj, vendar je za današnjo civilizacijo to spoznanje nezadovoljivo. Bistveno je, da jo imamo danes, na določenem mestu ter v želeni obliki. Situacija je seveda drugačna. Industrija trpi na pomanjkanju mazuta. Več generacij dolgo smo negospodarno ravnali z dobrinami narave. Na svetu je 93 odstotkov vse fosilne energije v premogu; naša intenzivna energetska uporaba pa se je usmerila v mazut in plin, ki predstavlja le 7 odstotkov energetskega zaloga. Potrošnja teh dveh medijev se je tako povečala, da predstavljata danes ta dva vira 70 odstotkov svetovne energetske porabe. Glede na svetovne rezerve teh medijev je mogoče sklepati, da bo najkasneje med letom 1985 do 1990 akutno pomanjkanje energije in poleg mnogega drugega, konec svetovne trgovine, saj celotno ladjeje na našem planetu uporablja kot energetske vir mazut.

To se seveda ne bo zgodilo, saj se bodo porabniki morali preusmeriti na druga goriva. Nobeden od današnjih tozadevnih problemov ni tolikšen, da ga s sredstvi, s katerimi že danes razpolagamo, ne bi mogli rešiti. Se vedno nam je na voljo mnogo neizkoriščenih možnosti. Za njihovo realizacijo je potrebna le človekova volja in prizadevanje.

Vsebina seminarja je bila usmerjena v preorientacijo z goriva na gorivo in faktorjem za njihov izbor, težavam ob prehodu z goriva na gorivo, seznanjanju z ekonomsko-tehničnimi smernicami pri teh nalogah ter načrtovanju naprav, njihovemu zaganjanju in stacionarnemu obratovanju.

Mnogo pozornosti je zbudil cikel predavanj od kritične ocene vpliva planskega pristopa k načrtovanju novih energetske enot, izбору in uporabi visokotemperaturno obstojnih materialov ter drugim metalurškim in napetostnim

problemom od stališč za zgorevanje, izbora dimnikov in onesnaževanje okolja.

Obravnava težav in problemov ter posredovanja izkušenj in rešitev pri navedenih problemih je bila snov, ki je za slehernega obratovalca velike vrednosti. Tako smo lahko slišali o izkušnjah pri pregledu kotlovskih naprav (obseg, pogostost, vrste kontrol) v odvisnosti od vrste pogona, o težavah pri različnih temperaturnih področjih v kotlu, o konservatorskih izkušnjah toplotnih agregatov, o ukrepih v primeru velike onesnaženosti kondenzata, vdoru organskih substanc v kotlovsko napojno vodo, eksplozijah cevi, ukrepov itd.

Ogled proizvodnje celuloze in papirja v Halleinu je bil zanimiv, žal pa zaradi prisotnosti več predstavnikov tuje papirne industrije niso pokazali celotne tovarne. Tovarna ima 1300 delavcev.

Na papirnih strojih II., III. in IV. izdelajo letno 140.000 ton papirja. Zadnja dva stroja imata 4 m delovne širine in obratujeta s hitrostjo od 600 do 700 m/min.

Od celotne proizvodnje prodajo 70 odstotkov papirja v polah. Zelo veliko izvažajo (več kot 75 odstotkov) in to predvsem v dežele Bližnjega vzhoda, Afrike in Južne Amerike.

2/3 vsega proizvedenega papirja premažejo, največ z namazom 10 do 12 gr/m². Na stroju imajo vgrajene dodatne zračne sušilce.

Tovarna Borregaard v Halleinu izdelata letno tudi 85.000 ton celuloze, ki jo sedaj vso porabi sama. Največ od 430.000 m³ potrebne lesne mase na leto uvozijo, uporabljajo pa tudi odpadke iz lesne industrije.

Pred dvema letoma jim je zaradi nepazljivosti delavcev, ki so delali kritino, pogorela satinaža v vrednosti 250 milijonov šilingov. Satinažo so že obnovili, pravkar so zgradili še nov (2) superkalander in naročili dva prečna rezalca pri Jagenbergu.

V toplotni imajo 4 kotlovske enote s skupno kapaciteto 160 t/h in parametri 38 bar, 440°C (dva) in 76 bar 525°C (dva). Na PS sušijo s paro parametrov 2,5 bar in 160°C.

Potrebno električno energijo 20 MW krijejo s tremi BBC parnimi turbinami in vodnimi turbinami, v skupni moči 22 MW. Zanimivo je, da imajo samostojno obratovanje in nimajo povezave z avstrijskim elektrogospodarstvom.

Volilna konferenca članov ZK DSSS in TOZD Družbeni standard

V četrtek, 8. 11. 1979 je bila volilna konferenca članov ZK DSSS in TOZD Družbeni standard.

Podano je bilo poročilo dosedanjega sekretarja za preteklo obdobje z nekaj smernicami za delo v bodoče. Imenovana je bila komisija za sklepe, ki bo do enega prihodnjih sestankov pripravila predlog sklepov, ki bodo vključeni v program dela za prihodnje obdobje.

Izvoljeno je bilo novo vodstvo osnovne organizacije ZK DSSS in TOZD Družbeni standard in sicer:

sekretar — Ivo Avbelj

namestnik sekretarja — Magda Šešek

člani sekretariata — Srečo Andrič, Stane Jalovec, Rudi Smrekar.

Tudi v bodoče delo komunistov v naši DO ne bo lahko, vendar je lahko uspešno samo s sodelovanjem vseh članov ZK, kakor tudi ostalih delavcev v DO.

I. A.

Prva zmagovita socialistična revolucija na svetu

Prav je, da se spomnimo VELIKE OKTOBRSE REVOLUCIJE V RUSIJI leta 1917, ki jo je izvedel delavski razred Rusije v zvezi z delovnimi kmeti pod vodstvom boljševiške partije (Komunistične partije Sovjetske zveze) in Vladimira Iljiča Lenina. Vrgla je oblast buržoazije in veleposestnikov in uveljavila novo vrsto države: diktaturo proletariata — sovjetsko republiko, zasnovano na načelih proletarskega gibanja. Oktobrska revolucija označuje eno izmed najglobljih in najpomembnejših prelomnic v zgodovini človeške družbe — začetek procesa revolucionarne socialistične preobrazbe sveta na načrtani poti od socializma h komunizmu. Njena zmaga je posledica celotnega poteka dotakratnega družbenega razvoja v Rusiji, njen uspeh pa so olajšale tudi mednarodne razmere, v katerih je nastala in se razvijala.

Rusija je pozno stopila na pot kapitalističnega razvoja, a se je kapitalizem v njej proti koncu 19. in v začetku 20. stoletja naglo razvijal in jo uvrstil med velike imperialistične države. Hkrati pa se je krepil tudi industrijski proletarijat, ki je politično hitro dozoreval, krepil razredno zavest in se pripravljal na revolucionarni boj z neposrednimi akcijami, z gospodarskimi in političnimi stavkami in velikimi razrednimi spopadi. Poleg delavskega gibanja se je razvijalo tudi močno revolucionarno gibanje kmetov, katerih boj je dal prav prvi ruski revoluciji temeljni ton leta 1905—1907.

Leta 1917 so se boljševiki lotili neposrednih priprav za boljševiško vstajo. V začetku oktobra tega leta se je Lenin ilegalno vrnil v Petrograd (v ilegalo se je umaknil po sklepu boljševiške partije zaradi preganjanja), da bi lahko

Lenin odkriva spomenik Marxu in Engelsu 7. novembra 1918. leta v Moskvi

osebno sodeloval pri pripravi na upor. 23. oktobra 1917 se je udeležil zgodovinske seje CK RSDDP, ki je sprejela njegovo resolucijo o oboroženi vstaji. 6. novembra je bil odbit napad vlade na tiskarno boljševiškega časopisa Pravda in to je bil začetek odločilnih dogodkov.

7. novembra (po starem koledarju je bilo to 25. oktobra, zato OKTOBRSKA REVOLUCIJA) je Lenin s preprostimi besedami sporočil vsem državljanom Rusije, zmago revolucije: »Začasna vlada je padla. Državna oblast je prešla v roke organa petrogradskega sovjeta delavskih in vojaških deputatov, vojaškorevolucionarnega komiteja, ki stoji na čelu proletariata in posadke v Petrogradu. Vse, za kar se je bojevalo ljudstvo — takojšnje predlaganje demokracije miru, odprava fevdalnega lastništva zemlje, delavsko nadzorstvo nad proizvodnjo, usta-

novitev sovjetske vlade — vse to je zagotovljeno.« Isti dan zvečer se je začel zgodovinski drugi vse-ruski kongres sovjeta delavskih, vojaških in kmečkih deputatov. V noči med 8. in 9. novembrom so sprejeli znameniti Leninov dekret o zemlji, ki zajema splošno socializacijo zemlje; objavili so dekret o miru, formirali prvo sovjetsko vlado — svet vseljudeških komisarjev z Leninom na čelu.

Program ZKJ poudarja: »Valovi velikega oktobra že štirideset let nepretrgoma krepko vplivajo na razvoj socialistične verižne reakcije v družbenih razmerah vseh narodov in vsega sveta, ker spodbujajo in usmerjajo številne revolucionarne procese k enotnim socialističnim smotrom. Velika oktobrska socialistična revolucija je s temi procesi povezana, se v njih nadaljuje in je tako dejansko prerasla v svetovni proces razvoja socializma.«

Mednarodni simpozij o premazovanju

Firma BASF, Aweta Papier, je organizirala mednarodni simpozij o premazovanju. To je že 2. simpozij s specifično tematiko, ki ga organizira ta firma, ki je eden glavnih proizvajalcev sintetičnih veziv in ostalih pomožnih sredstev za pripravo premaznih mešanic.

BASF Aweta Papier ima dva na novo rekonstruirana premazovalna stroja za premazovanje papirja in kartona (Jagenberg, Voith) za potrebe preizkusov svojih kupcev, proizvajalcev opreme za premazovanje in seveda predvsem za lasten razvoj in uvajanje svojih produktov. Na omenjenih strojih je mogoče vršiti premazovanje z različnimi premazovalnimi sistemi s hitrostmi, ki so običajne v praksi. Za sušenje papirja imajo vgrajene vse sedaj znane sušilne sisteme (IR, air, foils, sušilni bobni itd). Premazovalni stroji so opremljeni z računalnikom za vodenje nanaša premazne barve, vlage papirja in gramature. Za pripravo premaznih mešanic imajo Cellierjevo kuhinjo. Dodelavni stroji so Bruderhausovi. Za testiranje papirja imajo zelo bogato opremljen laboratorij z različnimi testnimi aparati za določevanje potiskljivosti papirja. Poleg tega preizkušajo tiskovne lastnosti tudi na ofsetnih dvobarvnih tiskarskih strojih.

Simpozija se je udeležilo preko 230 povabljenih strokovnjakov s področja premazovanja papirja in kartona iz Evrope in Amerike. Simpozij je bil posvečen tematiki s področja papirja v odvisnosti od sistema premazovanja, sestave premaznih mešanic, reoloških lastnosti premaznih mešanic, načinu sušenja.

Predavanja so bila zelo zanimiva, saj so obravnavala ravno problematiko, ki je trenutno prisotna

tudi pri nas. Gre namreč za težave, ki nastopajo pri potiskovanju premazanih papirjev, za katere nimajo niti pravih laboratorijskih testnih metod, niti se ne pojavljajo pri vseh tiskarskih strojih. Dogaja se namreč, da se pri isti izdelavi določene količine papirja, del papirja dobro potiska, del pa povzroča težave pri sprejemanju tiskarskih barv. Studije, ki so bile narejene pri firmi BASF, so skušale dati odgovor na vprašanje, kateri so lahko faktorji, ki vplivajo neugodno na dobro in enakomerno sprejemljivost tiskarskih barv.

Dokazano je bilo, da imajo za nastanek tako imenovanega »mottling efekta«, ki predstavlja neenakomerno sprejemanje tiskarskih barv v ofset tisku, glavno vlogo naslednji faktorji:

— Nanos premazne mešanice. Pri višjih nanosih je nevarnost veliko večja kot pri nanosih do 10 g/m².

— Koncentracija premazne mešanice. Visoke koncentracije (nad 55 odstotkov suhe snovi) ugodno vplivajo na enakomerno sprejemanje tiskarskih barv.

— Hitrost premazovanja. Visoke hitrosti so neugodne in večajo nevarnost neenakomernega navze-manja.

— Sušenje. Intenzivno sušenje neugodno vpliva na ta pojav. Najugodnejši so kombinirani sistemi sušenja (IR + air foils + sušilni valji), slabše rezultate dajejo sistemi s toplim zrakom (klasični šobni sistemi).

— Osnovni papir. Enakomerno in pravilno klejen osnovni papir ima pomembno vlogo za enakomerno vpojnost premazne mešanice in s tem na migracijo veziv v osnovni papir.

Danes znane metode za določevanje potiskljivosti papirja ne dajejo vedno odgovora o uporabnosti papirja in težavah, ki lahko nastopijo v tiskarni. Zelo pogosto nastopajo težave samo pri določenih tiskarnah in pri določenih izvedbah tiskarskih strojev. Največ težav nastopi pri večbarvnih tiskarskih strojih, kjer je časovni presek med nanosom ene in druge tiskarske barve zelo kratek. Dosedanji laboratorijski testni aparati ne dajo zadovoljivih podatkov, zato je najbolje izvršiti potiskovanje na samem tiskarskem stroju.

Zanimiva so bila tudi predavanja s področja premazovanja papirja in kartona za globoki tisk. Za dosego dobre potiskljivosti v tej tehniki tiska je pomembno doseči dovolj gladko in enakomerno površino premaza. Izrednega pomena je kvaliteten osnovni papir, kjer je enakomernost profila odločilnega pomena. Dosedanja praksa pri izdelavi kvalitetnih kartonov in papirjev je pokazala, da je pametneje nanesti dva do tri premaze po ca. 10 g/m², da se doseže optimalna zaprtost površine in s tem kvaliteta tiska.

Andrej Grad, dipl. ing.

Novi samoupravni akti

Na referendumu, ki je bil v novembru, smo odločali o sprejemu več samoupravnih splošnih aktov. O vsebini samoupravnega sporazuma o združenju sredstev za stanovanjsko graditev in skupno porabo in pravilnika o stanovanjskih razmerjih smo že poročali v prejšnji številki »Našega dela«. Poleg teh dveh samoupravnih aktov smo sprejemali še samoupravni sporazum o razporeditvi sredstev, pravic in obveznosti delovne organizacije na temeljne organizacije ter spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka in osebnega dohodka.

Samoupravni sporazum o razporeditvi sredstev, pravic in obveznosti DO na temeljne organizacije je bilo nujno sprejeti zaradi zaključka postopka konstituiranja delovne organizacije, ki smo ga začeli že ob koncu leta 1977. Takrat smo organizirali temeljne organizacije in sprejeli njihove osnovne samoupravne akte. S samoupravnim sporazumom o združitvi TOZD v delovno organizacijo z dne 22. 2. 1978 smo v 106. in 107. členu določili stališča in kriterije za delitev sredstev, pravic in obveznosti na temeljne organizacije, s tem, da naj bi dokončno razdelitev izvršila komisija za razporeditev sredstev, pravic in obveznosti. Ker pa je bil prehod na samostojni obračun po temeljnih organizacijah preložen najprej na 1. 7. 1978, kasneje pa na 1. 1. 1979, se je pokazala potreba, da razporeditev sredstev, pravic in obveznosti uredimo s samostojnim samoupravnim sporazumom, s katerim se istočasno razveljavita 106. in 107. člen samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD ter njuna začasna ureditev te problematike.

Z novim samoupravnim sporazumom se spreminjajo in dopolnjujejo kriteriji za razporeditev sredstev, pravic in obveznosti, ki

so bili začasno določeni s 106. členom sporazuma o združitvi TOZD. Obenem sporazum določa, na katere TOZD se po teh kriterijih razporejajo posamezna sredstva, pravice in obveznosti. Sporazum tudi točno določa višino sredstev, razporejenih na posamezne temeljne organizacije.

V sporazumu je določeno, da se sredstva, pravice in obveznosti dosedanje enovite delovne organizacije razporedijo na temeljne organizacije in DSSS po stanju teh sredstev, pravic in obveznosti na dan 31. 12. 1978, ki je bilo ugotovljeno z zaključnim računom delovne organizacije za leto 1978. Sestavni del samoupravnega sporazuma so začetne bilance vseh temeljnih organizacij in DSSS na dan 1. 1. 1979. Razdelitev je torej izvršena za nazaj, s tistim dnem, ko smo začeli s samostojnim obračunom in knjigovodstvom po temeljnih organizacijah.

Osnova za razporeditev sredstev, pravic in obveznosti so določbe 332. člena zakona o združenem delu ter druge določbe tega zakona. Po tem zakonu je namreč lahko nosilec sredstev, pravic in obveznosti samo temeljna organizacija v omejenem obsegu DSSS, ne more pa biti to delovna organizacija. Razporeditev je bila torej obvezna po zakonu. Zakon o združenem delu določa tudi okvirne kriterije za razporeditev sredstev, pravic in obveznosti. Na osnovi teh okvirnih kriterijev so v sporazumu določeni še dodatni kriteriji za delitev aktive in delitev pasive. Kriteriji za delitev aktive po sporazumu so: obseg blagovnega in denarnega poslovanja, višina obračunanih OD, višina plačil, vrednost zalog surovin, inventarja in embalaže, dejanska uporaba drobnega inventarja, embalaže in zalog nedovršenih proizvodov ter polproizvodov, količina izdelanih gotovih proizvodov, namembnost zalog blaga, vrednost zalog nedokončanih proizvodov, polproizvo-

dov in gotovih proizvodov, število zaposlenih in dejanska uporaba osnovnih sredstev. Kriteriji za delitev pasive pa so po sporazumu naslednji: namembnost dolgoročnih virov poslovnih sredstev, obseg blagovnega in denarnega poslovanja, dejansko obračunani ne OD in dejansko obračunani bruto OD, dejanski obračun neplačane realizacije, število zaposlenih. Na osnovi navedenih kriterijev so bila sredstva delovne organizacije razporejena v naslednjih zneskih: na TOZD »Tehnični papir« din 223,332.162,39, na TOZD »Grafični papir« din 675,423.543,49, na TOZD »VETA« din 34,314.863,11, na TOZD »Blagovni promet« din 344,866.383,97, na TOZD »Družbeni standard« din 15,055.734,05 in na DSSS din 14,602.020,97. V teh zneskih so zajeta vsa sredstva ter vse materialne pravice in obveznosti.

Na referendumu smo odločali tudi o spremembah in dopolnitvah samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka ter ustreznih pravilnikov temeljnih organizacij in DSSS. Spremembe in dopolnitve navedenih samoupravnih aktov se nanašajo na postopek določanja normativov za ugotavljanje individualnih in skupinskih učinkov. V dosedanjih določbah sporazuma in pravilnikov so bili določeni konkretni normativi, kar je pomenilo, da bi jih morali spreminjati z referendumom. Jasno je, da ni mogoče razpisovati referenduma za vsako spremembo normativov. Norma je nekaj gibljivega in se mora sproti prilagajati delovnim situacijam in njihovim spremembam. Zato je s spremembo sporazuma določeno, da normative in njihove spremembe uveljavja delavski svet TOZD oziroma DSSS, tisti normativi, ki so bili določeni s samoupravnim sporazumom in pravilnikom, pa veljajo le do takrat, ko jih spremeni ali odpravi delavski svet.

J. M.

Ivo Bogovič

Ogledali smo si nov kartonski stroj v Količevem ter termoelektrarno Šoštanj

Za papirničarje, ki so letos spomladi obiskovali tečaj iz pnevmatske regulacije, je bila organizirana strokovna ekskurzija v Papirnico Količevo in v termoelektrarno Šoštanj. Obisk v omenjenih OZD je bil zelo zanimiv. Ob ogledu novega kartonskega stroja in razlagi strokovnih delavcev količevske tovarne se nam je povrnila slika problemov ob zagonu našega V. PS. Podobno kot pri nas so ob zagonu novega kartonskega stroja odpovedali dobavitelji, ki so jim ob sklepanju pogodbe obljubljali vso strokovno podporo in izurjeno posadko za pogon nove tehnologije. Izgleda, da je to stara metoda tujih dobaviteljev, kateri se pri nas še pogostokrat naseže. Ob-

enem je to ena izkušnja več, ki temeljito potrjuje pri nas že večkrat izraženo trditev, da so največja garancija za uspeh lastne delovne moči. Izkušeni delavci, ki se jih ob takih primerih največkrat podcenjuje, nazadnje sami rešijo skoraj vse probleme, ki tudi tujcem niso jasni in kar je še bolj čudno, da ti tujci zelo pridno beležijo vse spremembe in izboljšave ter jih na žalost zastonj, brez plačila odnašajo v svoje tovarne.

Po končanem ogledu novega kartonskega stroja nam je direktor količevske papirnice tov. Varšek na kratko orisal gospodarski položaj in probleme, ki so ob zagonu novega stroja nastali. Poleg še neurejenih problemov tehnološke narave jih tare pomanjkanje

surovin, obenem pa tudi plasma proizvodov z novega stroja. Velik problem jim predstavlja odplačilo nemajhnih anuitet za domače in inozemske kredite.

Dobro uro po odhodu iz Količevega smo se znašli pred novim vhomom v šoštanjski gigant, ponos Šaleške doline. Termoelektrarna Šoštanj IV — 335 MW je postala ob dograditvi konec leta 1977 največja jugoslovanska proizvodna enota električne energije, hkrati pa je po svoji opremljenosti najmodernejša in najbolj avtomatizirana elektrarna v Jugoslaviji, pa tudi med najmodernejšimi termoelektrarnami na lignit in na svetu. Tako opremljenost služi predvsem povečanju zanesljivosti obratovanja in prilagodljivosti zahtevam elektroenergetskega sistema. Elektrarna porabi dnevno ca. 1000 ton premoga. Premog pred uporabo zmeljejo v mlinih. Imajo 6 mlinov z zmogljivostjo 70 ton na uro. Mline poganjajo 6-megavatni motorji. Motor iste moči poganja tudi napajalno črpalko. Če to primerjamo s stanjem v naši tovarni, vidimo, da eden od teh sedmih motorjev rabi toliko električne energije, kot jo daje naša turbina.

To je bila kratka razlaga vodnika, preden smo stopili v proizvodne prostore, katere smo si nato temeljito ogledali. Predvsem nas je zanimala tehnika upravljanja zapletenega procesa pridobivanja električne energije. Na vprašanje, kako skrbijo za izobraževanje potrebnega kadra, so nam povedali, da izobraževanje poteka v lastni izobraževalni organizaciji in to zelo načrtno.

Dokaz temu je uspešen zagon zadnje investicije TE IV in tudi nadaljnje uspešno vodenje zahtevnega procesa. Zelo dobro imajo organizirano tudi vzdrževanje, ki hitro in strokovno odpravlja vse napake, ki se v sistemu pojavljajo. Dobili smo vtis, da smo se srečali z vzorno organiziranim kolektivom, ki se zaveda velike odgovornosti svojega dela in posledic, ki zaradi izpada tega giganta lahko nastanejo.

Jože Žibert

Pogled na hradčansko katedralo

Vtisi s čeških objektov družbenega standarda

Društvo kadrovskih delavcev občine Ljubljana Moste-Polje je za člane kadrovskih delavcev OZD v občini Moste-Polje pripravila 5-dnevno potovanje na Češko. Strokovni del ekskurzije je obsegal ogled živilskega kombinata ZAVODA ZVONARKO s poudarkom na ogledu objektov njihovega družbenega standarda. Ekskurzija je bila dopolnjena še z ogledom znamenitosti glavnega mesta Prage.

Potovali smo ponoči z avtobusom preko Ljubljane, Celovca, Triebna in Lienza, nato skozi Freistadt do mejnega prehoda Dolni Dvorište, kamor smo prispeli ob

5. uri zjutraj. Vožnjo smo nadaljevali po enournem postanku proti Konopištu, kjer smo imeli zajtrk, ogled gradu, čudovitih lovskih trofejev in lovskega orožja in nato nadaljevali pot v Prago. Namestili smo se v hotelu Beranek.

Strokovni del ekskurzije, tj. ogled živilskega kombinata ZAVODA ZVONARKO je bil na programu tretji dan našega potovanja. Ker sanitarno tehnični predpisi ne dovoljujejo ogleda proizvodnje predelave mesa, smo si ogledali samo objekte družbenega standarda, ki so v ponos 800-članskemu kolektivu živilskih delavcev. Delavci imajo za rekreacijo na voljo pokriti bazen za plavalce in neplavalce, telovadnico, spremljajoči objekti pa so šole, vrtec in štirje stolpiči s stanovanji učencev poklicne šole. Za potrebe gospodarstva je ta poklicna šola v neposredni bližini zavoda, v kateri si pridobiva znanje ca. 480 učenec. Vsi ti objekti še posebej reprezentirajo skrb za življenjski standard zaposlenih delavcev.

V razpravi, ki je sledila ogledu, so nam vodilni delavci zavoda odgovarjali na vprašanja, zastavljena z različnih področij, kot npr. vloga in delo sindikata, nagajevanje in stimuliranje, izobraževanje kadrov, študij ob delu in drugo. Razprava je bila zelo zanimiva, saj so nam vodilni delavci odgovorili na vsa zastavljena vprašanja.

Za nas kadrovske delavce, še posebno tiste, ki opravljamo delo na področju dviga življenjskega standarda zaposlenih delavcev, je bil obisk zavoda in njihovih objektov družbenega standarda samo potrditev našega dela.

Četrty dan smo odpotovali iz Prage proti Češkim Budjevicam. Na poti smo obiskali grad Karlstein. Peti dan potovanja smo nadaljevali pot proti češki meji in jo prestopili ob 12. uri. Potovali smo po gornji Avstriji, po krajih Štajerske in Koroške, z vmesnim postankom v Klausu. Domov smo se vrnili polni vtisov in zadovoljnimi.

Za izvedbo potovanja in odlično organizacijo je poskrbela tov. Karla Novakova, vodja kadrovske službe v občini Moste-Polje. Za vsemoten potek potovanja pa so poskrbeli še vodiči potovalne agencije in seveda voznik Slavnikovega avtobusa, za dobro počutje pa seveda udeleženci sami in tako je bilo potovanje nadvse prijetno.

Andrej Grad

J. R.

Borregaard Avstrija menjal lastnika

Proizvajalko papirja in celuloze Borregaard Avstrija s tovarnama Hallein in Beljak z okoli 1400 delavci in letnim prometom (l. 1978) 1.446 milijoni A Sch. je norveški lastnik Koncern Borregaard odprodal.

Prodajna pogodba je bila sestavljena 2. julija tega leta. Pogodba čaka na verifikacijo zvezne gospodarske zbornice ZRN v Berlinu.

Novi lastnik akcijskega kapitala Borregaard AG v vrednosti 300 milijonov A Sch. je s 75 odstotki lastništva nemška PWA Grafische Papiere AG, ki je ena od delovnih organizacij koncerna PWA in s 25 odstotki Avstrijska deželna banka.

Težišče nadaljnje proizvodnje v Halleinu bo izdelava kvalitetnih brezlesnih premazanih papirjev.

Nadaljnja proizvodnja papirja v Halleinu je odvisna od zahtev glede varstva narave. To vprašanje bodo morali rešiti v naslednjih petih letih. Že letos bodo investirali

za vodočistilno napravo, s katero bodo zmanjšali izgubo celuloznih vlaken, od 50 do 70 milijonov A Sch, maksimalna investicijska vsota pri projekti halleinskih tehnologov znaša eno milijardo A Sch.

Z zahtevo po takem velikem vlaganju so zadeli ob vprašanje ekonomičnosti te investicije.

Na Švedskem navajajo kot vzrok za odprodajo Borregaard AG Avstrija v tem, da pretežno Borregaardov koncern posluje in trguje s prehrambenimi artikli in izdelki široke potrošnje, ki prinašajo ugodnejši finančni dohodek kot papir.

Osnovni impulz za prodajo te avstrijske proizvajalke papirja in celuloze izvira iz leta 1975, ko so se občno znižale prodajne cene papirja in bile uvedene nekatere carinske zapore.

(Vir: Borregaard Österreich AG 2/79 Aktuell)
D. Š.

Voda je dobrina, s katero je treba pametno ravnati

Zadovoljitev človeških potreb se ureja s pomočjo gospodarskih dejavnosti, h katerim štejemo tudi vodno gospodarsko dejavnost, saj je voda dobrina oziroma uporabna vrednost, ki ima take lastnosti, da omogoča zadovoljevanje človeških potreb in želja. V nasprotju s prostimi dobrinami, katerih uporabe ni potrebno racionalizirati, pa je voda dobrina, ki je ni dovolj za zadovoljitev vseh potreb ali pa jo je včasih celo preveč, tako da lahko ogroža človeško življenje. Zato lahko govorimo o tem, da je potrebno z vodo

ravnati varčno oziroma jo usmerjati v čim večjo korist nas vseh, na drugi strani pa zmanjšati in odpraviti njene škodljive vplive, skratka, z vodo je treba gospodariti.

Družba in ljudje imamo omejena materialna sredstva, s katerimi naj bi zadostili neomejenim željam. Zato moramo izbirati med alternativami, kako ta omejena sredstva porabiti, da bi optimalno zadovoljili svoje potrebe. Za nas papirničarje brez vode tudi kruha ne bi bilo.

Zavozlani posli

Poljski uvoznik firma Paged Warszawa se je preko predstavnika firme Aero v Waršavi zanimala za nakup tapet v Jugoslaviji. Predstavniku Aera smo takoj posredovali ponudbo za tapete, kataloge in ostali propagandni material. Poljaki so želeli do 15. decembra letos 350.000 rolic tapet. Naša ponudba je bila le 150.000 rolic, saj večje količine v tako kratkem času ne bi mogli izdobaviti.

Ponudbo pa je poslala tudi konkurenčna firma Pazinka, ki je svoje plastične tapete ponudila po znatno nižjih cenah, kot smo jih ponudili mi. Naša prvotna ponudba za tapete grupe 500 je bila 5 dolarjev, za grupo 400 4 dolarje in za grupo 300 po 3 dolarje za rolco. Pazinka pa je svoje tapete ponudila po 3,25 dolarjev za rolo. Ko so obe jugoslovanski ponudbi uvozniki primerjali, so seveda odklonili nakup papirnih (naših) tapet in se odločili za plastične tapete zaradi ugodnejše cene in tudi zato, ker PVC tapet na poljskem tržišču ni. Papirne tapete izdelujejo tudi Poljaki, uvažajo pa jih še iz Belgije, Finske in Vzhodne Nemčije, plastične tapete pa so zanje novost.

Po prepričevanju o izredno dobri kvaliteti naših papirnih tapet in njihovi pralnosti so se le od-

ločili za manjši izbor duplex tapet. Le-te so smatrali, da so za njih interesantne, ker jih sami ne izdelujejo. Seveda pa se z našimi cenami niso strinjali, saj znaša maloprodajna cena tapet v njihovih trgovinah 120 zlotov za rolco, kar znese po uradnem tečaju ca. 3 dolarje. Ta cena je za nas popolnoma neinteresantna in od prodaje duplex tapet smo morali odstopiti.

Po dolgih razgovorih smo se le zedinili za cene tapet grupe 400 po 3 ameriške dolarje in grupe 300 po 2 ameriška dolarja ter sklenili pogodbo za 150.000 rolic v petnajstih vzorcih. Te tapete morajo biti dobavljene najpozneje do 20. decembra v Waršavo.

Za prvo trgovanje s Poljsko je dosežena cena ugodna. Predvsem pa je ugodno veliko število rolic in manjše število desenov, kar je ugodno za izdelavo. Pogodba za prodajo je že podpisana.

Pogovori so tekli tudi o možnosti prodaje papirja na poljsko tržišče. Po analizi predloženih vzorcev je potrjen posel za prodajo 147 ton 70 gr offsetnega papirja v dveh formatih. Vrednost te prodaje je 110.000 ameriških dolarjev. Poljaki so bili zainteresirani tudi za nakup različnih papirjev v prihodnjem letu.

Roman Sevšek

Eden izmed osnovnih pogojev za dober proizvodni proces so primerna skladišča

Papirnica Vevče dobiva premazni kaolin še vedno v vrečah, kar pa je pri sedanjih porabi kaolina že nenormalno. Večina papirnice dobiva namreč kaolin v razsutem stanju. Glede na to, da se intenzivno pripravljamo tudi na skladiščenje kaolina v suspenziji, nam je naš dobavitelj omogočil ogled posebnosti transporta in skladiščenja tovrstnega kaolina.

Firma Freeport v Monfalconu dobiva kaolin v razsutem stanju iz Amerike z ladijskimi pošiljkami po ca. 4000 ton. Del te količine prevzame firma Freeport in ga skladišči v Monfalconu ter ga od tu dobavlja raznim papirnicam v Italiji. Večji del pošiljke pa je namenjen papirnici Timavo v Devinu. Kaolin transportirajo iz luke s kamioni prekucniki do centralnega skladišča. Skladišče je tolikšno, da je manever tovarnjakov in nakladalcev v prostoru popolnoma mogoč. Kaolin je skladiščen v kupih v višini dveh do treh metrov. Z nakladalci ga nakladajo na kamione in sicer en nakladalec dvigne 2 m³ kaolina naenkrat.

Papirnica Timavo razpolaga s skladiščnim prostorom za shranjevanje kaolina v razsutem stanju v velikosti ca. 60 m × 80 m in višine 6 m. Iz skladišča dovažajo kaolin z nakladalci v zasipni jašek, od tu dalje pa ga elevator transportira v silos za doziranje v razpuščevalnik. Kaolin razpušča-jo diskontinuirano v dveh razpu-

ščevalnikih po 10 m³. Za razpuščenje kaolina uporabljajo disperzijska sredstva: Polysalz S in NaOH. Razpuščenje polnilnega kaolina traja 20 minut, premaznega pa ca. 50 minut. V eni sarži razpustijo 12 ton kaolina. Za sejanje kaolina služi baterija šestih tresalnih enot. Dispergirani kaolin skladiščijo v dveh betonskih silosih po 1000 m³, kar jim služi za 15-dnevno pripravo premaznih mešanic. Dnevna poraba premaznega kaolina pri njih je 120 ton in približno 20 ton polnilnega kaolina. Kaolinska suspenzija se pripravlja v eni izmeni in je računalniško vodena s karticami. Nadzor vrši en delavec, pri dovažanju kaolina z nakladalcem pa je tudi zaposlen en delavec.

Zanimivo je tudi čiščenje odpadnih vod iz premazovalnih strojev. Tovarna ima ločeno čiščenje odpadnih vod, ki vsebujejo vlaknine in odpadnih vod premaznih mešanic. Odpadne vode papirnih strojev se čistijo v Krofta flotatorjih, za čiščenje vod premaznih mešanic pa imajo posebne bistrilnike. Vodo bistrijo z dodajanjem Al-sulfata do najugodnejše pH vrednosti. Premazna masa se poseba in jo s posebnim transporterjem vodijo k pripravi snovi ter jo dodajajo kot polnilo v osnovni papir. Prečiščena voda odteka po posebnih kanalih v komunalni sistem popolnoma bistra.

Kramljanje z bodočim papirničarjem

Večina mladine je taka, da pripravo za poklic, ki si ga je izbrala, vzame resno, ko so enkrat vse tegobe osemletke za njo. V kitajskem pregovoru, ki pravi, da je vsakemu oslu njegovo breme najtežje, je sicer precej resnice. Za druga bremenena ne vemo in se zanje tudi redko brigamo. Zato ni čudno, da so le redki ljudje kasneje s svojim poklicem zadovoljni. Če bi se ponovno rodili, bi si izbrali popolnoma drugo delo, ker ga ne poznamo in se nam zdi privlačnejše. Smo pač taki, da občudujemo sosednji vrt, urejenosti na lastnem pa ne in nam postaja dolgočasna. Že poklic staršev se zdi otrokom zoprni in si po navadi zberejo čisto nekaj tretjega. V papirniških družinah pa le ostaja tradicija, kjer prehaja papirničarstvo iz roda v rod.

Letos je v prvi razred poklicne papirniške šole vpisanih 13 rednih učencev bodočih papirničarjev. So z Vevč in okoliških naselij. Vsak teden dvakrat prihajajo v tovarno k strojem, kjer pod vodstvom instruktorjev sprejemajo praktični pouk. Eden od teh učencev je tudi **Drago Miklavčič**, s katerim smo navezali kratek razgovor.

Drago, tretji mesec že teče, odkar obiskuješ poklicno papirniško šolo. Kakšni so tvoji prvi vtisi?

— Takoj v začetku se še nisem mogel navaditi predavateljev in sošolcev, posebno onih iz drugih republik. Sedaj smo dobri kolegi, poznamo se med seboj in si tudi pomagamo. Zlasti jim nudimo jezikovno pomoč. Pesti jih naš dialekt. Npr. Pojdi malo sem — pejd nmav sm!

S predavatelji smo zadovoljni. So precej strogi, zahtevajo tudi disciplino. Pade tudi kakšen ukor, kar pa je za nas nujno.

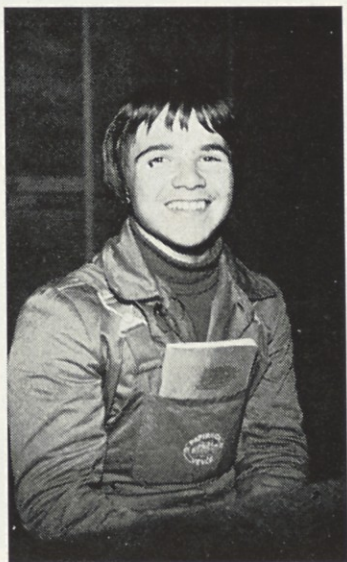
Letos je v prvem letniku 13 učencev, ki jih štipendira Papirnica Vevče. Kako se med seboj razumete v razredu in kako pri praktičnem pouku?

— Nujno je, da se med seboj dobro razumemo, če vemo, da bomo pozneje dolga leta delali skupaj kot papirničarji. Po-

sebno sodelujemo pri poznavanju strojev in naprav.

Pri izbiri poklica je mladini dana široka možnost. Zakaj si se odločil prav za poklic papirničarja?

— Moj oče je tudi papirničar. O tovarni papirja in papirničarstvu se doma veliko pogovarjamo. Ko pa sem tovarno videl od znotraj, jo ob-

Drago Miklavčič

hodil pod strokovnim vodstvom, sem se navdušil. Videl sem velike in lepe stroje, ki jih ni moč videti vsak dan kot npr. avtomobile na cesti. Tudi zato so se mi zdeli zanimivejši. Drugi vzrok za mojo odločitev pa je v tem, da imam zelo blizu do tovarne in šole. Nikdar mi ni treba prezgodaj vstajati, ker na poti praktično ne izgubim časa. Če primerjam to z mojima sošolcema z Janč, ki morata vstajati že ob 4. uri, da ujameta prvi avtobus in ki se tudi pozno vračata, je to pravo ugodje. Tretji motiv pa je tudi v tem, da Papirnico Vevče poznam kol močno delovno organizacijo z čobro bodočnostjo.

Kateri del pouka se ti zdi za pridobitev znanja iz papirništva koristnejši, praktični ali teoretični?

— Tu se ne bi mogel opredeliti. Teorija v poklicu ne more

brez prakse praksa pa ne brez teorije. Tisto, kar se naučimo v šoli, uporabljamo pri praktičnem delu, v šoli pa nas tudi dostikrat vprašajo, kako neka stvar izgleda v tovarni. To pride v poštev zlasti pri strokovnih predmetih. Splošni predmeti pa so nujni za razgledanost vsakega učenca in pozneje delavca.

Rad bi slišal tvoje mnenje o zahtevnosti učne snovi v poklicni šoli v primerjavi z osemletko.

— Razlika je tudi v zahtevnosti, pa v redu in disciplini. Tudi prisotnost pri pouku je nujna, če hočemo razlago dobro razumeti. To nam pomaga doma pri obnovi snovi. Razlika je tudi v tem, da je osemletka obvezna, poklicno šolo pa sem si sam izbral.

Tvoj osebni dohodek iz naslova poklica je za sedaj samo še štipendija. Kako jo porabiš?

— Do sedaj sem jo dobil šele trikrat. Prvo sem porabil za nakup potrebščin, ki spadajo direktno ali indirektno k šoli — torba, ovitki, razne vrste pisalnega pribora. Tisočaka na dan porabim za malico. Šola nima urejene tople malice, kar pogrešajo zlasti oddaljenejši učenci. Dobro bi bilo, če bi malico dovažali iz kakšnega obrata družbene prehrane, kot delajo na drugih šolah, tudi osemletkah, recimo v Polju. Vedno sem dobil malico in še poceni je bila. Druge štipendije še nisem porabil. Hranim jo za nakup obleke in ročnega računalnika, ki ga bom rabil v šoli in pozneje. Seveda bo pri tem tudi oče nekaj primaknil.

Če dovoliš še zadnje vprašanje. Kako je s prostim časom?

— V prostem času hodim v družbo mojih sovrstnikov. Zbiramo se kar na dvoriščih vrstnih hiš v Kašlju, kjer stanujemo. Naše igrišče za igro z žogo je tudi cesta v naselju. Malo tudi popazim na svojo sestro, ki je stara komaj dve leti in se imava zelo rada. Sicer pa tudi rad berem enostavnejšo in zabavno literaturo.

Zapisal: S. R.

Pomagajmo jim v pravičnem boju

Otroci so naše sedanje in prihodnje bogastvo!

Tudi letos, ob mednarodnem letu otroka, je koordinacijski odbor za pomoč žrtvam imperialistične agresije in narodnoosvobodilnim gibanjem pri predsedstvu RK SZDL Slovenije izdelal NOVOLETNE VOŠČILNICE, ki jih je izbrala posebna komisija in katerih izkupiček od prodaje je namenjen tistim, ki bijejo boj za svojo nacionalno neodvisnost in osvoboditev izpod imperializma, kolonializma, rasizma in vseh drugih oblik nacionalnega zatiranja in podrejanja. V akciji solidarnosti in podpore tem narodom se pridružujemo tudi mi naporom naprednih, demokratičnih in miroljubnih sil po svetu.

Ko boste kupovali novoletne voščilnice, naj vam misel poroma do tisočev lačnih, bolnih, neobglenih otrok, katerih žalostne izraze na obrazkih vidimo po televizijskih filmih in v revijah. Brez premišljanja se odločite za nakup teh namenskih voščilnic, saj boste s tem kateremu od njih dali v roke kosček kruha.

Komplet desetih čestitk s priloženo značko »SOLIDARNOST« stane 70,00 din, posamezna čestitka pa 7,00 dinarjev.

Voščilnice so že na voljo v vseh knjigarnah Mladinske knjige in v Založbi Borec.

V. B.

Trije primerki iz letošnjega kompleta solidarnostnih novoletnih voščilnic

V pokoj odhaja tovariš Polde Gorše

S prvim decembrom 1979 odhaja v zasluženi pokoj tovariš Leopold Gorše, gradbeni tehnik in vodja oddelka za gradbeništvo.

Z delom na Vevčah je začel 2. 9. 1957, pred tem pa je bil zaposlen v podjetju »Beton« iz Celja. Ob velikih investicijah v Papirnici Vevče in dokaj razvejani gradbeni dejavnosti pri vzdrževalnih gradbenih delih je dobro vodil organizacijo dela na tem področju in skrbel za njen redni potek. Tako v oddelku kot v delovni organizaciji bo le težko pogrešljiv. Njegovo področje dela pa se ni omejevalo samo na tovarno. Našli smo ga v mnogih gradbeniških in drugih komisijah pri občini kot vodjo ali člana. Tu je usklajeval delo tovarne, terena in občine na poklicni strokovni ravni.

Tovariš Gorše je član ZK in prav tako kot mu lahko dajemo priznanje za strokovno delo, je vredno omeniti njegovo samoupravnostno in družbenopolitično udejstvovanje. Aktiven je bil kot član in predsednik mnogih komisij in odborov samoupravnih organov.

Njegovo delo je segalo tudi izven tovarne na teren. Več let je bil predsednik krajevne skupnosti Vevče - Zg. Kašelj ter član in predsednik ribiške družine Vevče.

Informacija o zaslužnem članu kolektiva in družbenopolitičnem delavcu pa ne bi bila popolna, če ne bi omenili, da je tov. Gorše pretekli mesec slavil pomemben jubilej — 60. obletnico rojstva. Menda ne bo napak, če mu z majhno zamudo iskreno čestitamo tudi s tega mesta, za njegovo dosedanje nesebično delo pa se mu iskreno zahvalimo.

S. R.

Polde Gorše

Kulturni paberki

V kulturnem domu Vevče je v tem kulturnem tednu imel celovečerni nastop Državni godalni kvartet iz Gruzije; lahko bi rekli, da so ti glasbeniki svetovnega slovesa skorajda nezmotljivi v svoji interpretaciji.

Vevčani smo se udeležili tudi Dnevov slovenske zabavne glasbe Ljubljana 79, zavedajoč se, da so tovrstni festivali nujno potrebni, saj sicer nihče ne bi napisal nič novega in vsa leta bi lahko poslušali ene in iste pesmi. Kajne, bilo bi silno dolgočasno? Je pa že bolj prijetno slišati kak nov Domicljev avtomat!!!

Kljub rapidnemu upadanju zanimanja za dramska oziroma odrska dela je za novo sezono 1979/80 kar lepo število članov kolektiva nabavilo abonmajske karte za Mestno gledališče, Dramo in Opero. Upamo, da s teh 160 sedežev v ljubljanskih osrednjih kulturnih hišah ob predstavah naših redov ne bo zevala temna praznina.

Praznik republike smo počastili s kulturnim programom, v katerem so sodelovali: Papirniški pihalni orkester Vevče, Mešani pevski zbor Vevče in člani dramske skupine Vevče - Slape. Tudi srečanje po proslavi z zabavnim delom je bilo kulturno.

Od 14. do 21. novembra je bila v Kulturnem domu razstava likovnih del članov likovne sekcije KUD Vide Pregarc Moste, ki v zadnjem času organizirano deluje v naši občini. Sekcija združuje ljubitelje likovne umetnosti, ki v svojem prostem času poleg rednega dela radi sežejo po slikarskem čopiču in paleti.

Ker je KULTURA sleherni pravica delovnega človeka in občana, je naša naloga, da tudi ljubiteljsko likovno umetnost približamo našim delavcem.

V. B.

Paritex 79 — Pariz

To je ena največjih razstav tapet, zaves in dekorativnega blaga. Na površini 34.000 m² je razstavljalo 550 razstavljalcev iz dvajsetih držav. Razstava je bila v času, ko smo v začetni fazi priprav nove kolekcije 1981/82, in je še posebej vredna ogleda, saj je večina tapetnih tovarn predstavljala nove kolekcije 1980/81 in tako je bilo možno videti nove smeri v tapetni proizvodnji. Z novimi tehnikami

tiska so omogočene nove smeri v kreiranju vzorcev. Največji obseg (40—50 odstotkov) še vedno predstavljajo cvetlični vzorci. Tudi ponudba majhnih vzorcev je bila zelo močna. Vidno mesto so predstavljale tako imenovane »posnebne tapete« kot so tekstilne in vnyln tapete (schaum tapete). Z ozirom na predhodno kolekcijo so novi koloriti bolj umirjeni in v tonu kolorirani.

ing. Ivo Bogovič

Nekaj zanimivosti ob 110-letnici radenskega slatinskega vrelca

Ker je ta mineralna voda skorajda nepogrešljiva v naših gospodinjstvih, pri raznih zdravljenjih, pri delu v tovarni, verjetno ne bo napak, da izvemo nekaj zanimivosti iz njene zgodovine.

Radenski slatinski vrelc je za široko javnost odkril Karl Friedrich Henn, ko je leta 1833 kot študent medicine in kemije potoval s konjsko vprego iz Radgone skozi Radence na dopust v Ljutomer. Na vožnji skozi Radence je pozornost mladega študenta zbudilo kлокotanje vode in sikajoče piskanje nedaleč stran od ceste.

Voznik vprege mu je dejal, da je to »bubulja«, kjer čarovnice kuhajo točo, s katero potem kmetom uničujejo polja in vinograde. »Če bubulja razgraja, bo kmalu nevihta s točo in tako kot danes že dolgo ni divjala,« je še pripomnil. Študent Henn se je z voznikovo razlago zadovoljil in štel te govorice za ljudsko verovanje, ki si pač čisto naravne pojave po svoje razlagajo. No, naslednji dan je strahovito neurje s točo opustošilo vinogradniške nasade na Kapeli, Muršaku in Janževem vrhu. Ko se je po nekaj dnevih Henn vračal z dopusta, si je mimogrede ogledal to nevihte napovedujočo bubuljo v Radencih.

Na močvirnem travniku v koritu doline je bil z delno razpadlim okvirom obdan vodnjak, kjer je voda dobesečno vrela. Neštivilni mali in veliki mehurji plina so sikajoč izbijali na površino vode v vodnjaku in okoli njega, se s sikajočim pokom razleteli ter neprestano valovili vodo. Vse okoli po močvirju so skozi vodo izvirali številni plinski vrelci, med njimi pa so pokali mehurji. S kolom se je dalo prodreti brez težave seženj globoko v razmočeno zemljo.

Henn je kot študent kemije takoj zaslutil, da je tako imenovana bubulja verjetno bogat vrelc mineralne vode; z reagenti je preizkusil sestavo slatine. Ze prvi bežni poskusi so pokazali, da je v vodi izdatna količina raznih soli, močno sikanje in kipenje pa je dokazovalo obilno prisotnost ogljikove kisline. Pozneje je naredil še več analiz na razne načine in vse so potrdile prvotne ugotovitve.

Henn, ki je že kot študent pokazal veliko nagnjenje k znanosti, je opogumljen zaradi ugotovljenih rezultatov z radensko slatino, obvestil o svojem dognanju okrajnega fizika v Radgoni. Temu je obstoj slatinskega vrelca v Radencih moral biti znan, saj so se okoličani oskrbovali s pitno slatino iz tega vrelca, ker je bila vsa voda v vodnjakih močno mineralizirana in za pitje neužitna. Poleg tega so slatino uporabljali tudi vinogradniki, ki so delavcem v goricah morali po nepisanem zakonu dajati pijačo in sicer vino, mešano s slatino.

Po končanem študiju je dr. Henn kot zdravnik in vodja kopališč v Dobrni, Laškem in Rimskih Toplicah vedno znova opozarjal zdravniške kroge na vrednost in pomembnost slatinskega vrelca v Radencih, vendar praktičnega odnosa ni bilo. Uspeh Hennovih naporov je bil kvečjemu v tem, da je radenski slatinski vrelc postal bolj znan in pogosto obiskovan.

Doktor Henn pa v svojem delovanju kot zdravnik ni pozabil na zanimivi vrelc v Radencih in ko ga je naključje leta 1865 ponovno pripeljalo v Radence, je o tem pozneje zapisal:

»Nivo doline z vrelcem se je po več kot tridesetih letih z naplavinami znatno zvišal in prejšnje močvirje je v veliki meri skoraj izginilo. Mura se je potegnila daleč na madžarsko stran, le sam vrelc je še takšen, kot sem ga v svoji mladosti videl, zapuščen in osamljen. Takrat sem sklenil, da bom ta neznani, vendar pa tako pomemben zdravilni zaklad kultiviral, vrelc pa zajel in očistil, da ga ohranim vsaj za zanamce.«

Ze pri odkupu zemljišča je nalel na težave in to velike, saj so

se okoliški kmetje — lastniki oziroma lastniki parcel in sosedje trdovratno upirali ne le prodaji zemljišča, temveč tudi kakršnemu koli delu na vrelcu ali v bližini, ker bi to po njihovem verovanju prineslo nesrečo.

Iz roda v rod se je prenašala pripovedka o lepi vedeževalki, ki je na begu pred radgonskim graščakom v obupu skočila v jezero in utonila. Od tistega nekdanjega jezera je ostal le radenski vrelc. Iz njega je zrasla čudovita roža, to pa je odnesel graščak. Dal

ljali v svoji praksi za zdravilne namene ter o svojih dognanjih poročali dr. Henu. Odlične narave lastnosti radenske slatine, precej pa tudi ljudsko verovanje v zdravilne lastnosti naravnih zdravilnih sredstev v takratnem razmeroma skromnem obsegu zdravil, so pripomogli, da je radenska slatina v relativno kratkem času postala znana in si ustvarjala vedno večji sloves.

Dr. Henn je opogumljen z uspehi vneto delal naprej. Leta 1871 je zgradil Anenhof (sedaj Rad-

encih je bila zgrajena 1890. leta. Tako je bilo preko Radgone in Šentilja zdravilišče povezano s svetom in v tem letu so nalili milijonto steklenico slatine.

Z uspehom radenske slatine so se začela tudi osvajanja okoliških vrelcev: Petanjski, Kraljevi, Elzin, Giselin, Marjetin, Zemljičev.

Radenska slatina si je v kratkem času pridobila močan sloves kot zdravilna mineralna voda in je verjetno iz tega razloga bil prejšnji slatinski vrelc preimenoval v zdravilni vrelc. To zdravilno vodo so uspešno uporabljali pri zdravljenju želodčnih in črevesnih katarjev, zlatenice, natrganin, boleznih dihalnih organov, sečil, infarktov, tuberkuloze, ledvičnih bolezni, revme, išijasa in drugih.

Zdravilišče je doseglo močan vzpon v letih 1891—1898 ter od 1905—1917, ko je kot zdravnik deloval po takratnih sodobnih metodah dr. Josef Höhn. Ta je uvedel masažo, dietno prehrano, različno doziranje in temperirane slatinske kopeli, zdravljenje s pitjem ogrevane slatine in drugo. Njegova dognanja o empiričnem in sodobnem načinu zdravljenja boleznih srca, ledvic in ožilja ter publikacije o Zdravilišču Radenci in njegovih vrelcih so dosegla splošno priznanje in s tem dvignila popularnost zdravilišča ne le v donavski monarhiji, temveč tudi pri zdravniških krogih izven nje.

Investicijska izgradnja se je intenzivno razvijala; razvoj je zavrl šele začetek prve svetovne vojne. 1923. leta je zdravilišče dobilo tudi prometno povezavo z južnimi pokrajinami države z izgradnjo železniške proge Ljutomer—Ormož.

Najbolj intenziven razvoj zdravilišča je bil z nastopom dr. Šarića, ki se je specializiral v balneološki stroki v Londonu, na Dunaju, Padovi in v Torinu in je s poroko postal solastnik zdravilišča.

Med drugo svetovno vojno so zdravilišče zasedli gestapovci. Dr. Šariću in njegovi ženi Vilmi je uspelo, da sta manjše količine sla-

tine pošiljala takrat v Neodvisno državo Hrvaško; v vsaki pošiljki je dr. Ante Šarić nekaj steklenic napolnil s sladkorjem, soljo, oljem, mastjo in z zdravili. Te je pomešal med druge steklenice s slatino in to je potem vse skupaj z domačimi prevozniki romalo v partizanske postojanke na Hrvaškem. Proti koncu vojne marca leta 1945 je gestapo dr. Šarića aretiral in je bil po hudem mučenju v mariborskih zaporih 3. aprila 1945 — tik pred svobodo — ustreljen kot talec v Betnavi pri Mariboru.

Po osvoboditvi je zdravilišče prešlo v družbeno last skupaj z vsemi okoliškimi vrelci. Po letu 1960 se je zdravilišče s svojo širšo okolico zopet intenzivno razvijalo tako v obsežnih geoloških raziskavah kot v izgradnji zdraviliških, hotelskih, rekreativnih, prometnih in stanovanjskih objektov.

To je le bežen oris 110 let obstoja Radenske, ki zajema le posamezne važne dogodke iz minule dobe, le neke iztrgane fragmente iz zgodovine podjetja, ki je ves čas svojega razvoja odločilno vplivalo na svojo okolico in na njene ljudi. To so le skromni listi zgodovine Radenske, ki se je vztrajno borila in si priborila mesto pod soncem. Vse to, kar zdravilišče danes predstavlja, so ustvarile žuljave roke malega človeka, ki je pogosto v nemogočih pogojih delal ne le zase, temveč tudi za prihodnje rodove. Sedaj tretja in četrta generacija nekdanjih viničarjev in kajzarjev iz Slovenskih gor, dninarjev in težakov z Murskega polja ter tlačanov iz prekmurskih fevdov danes v združenem delu svobodno odloča o sadovih svojega dela in o svoji bodočnosti.

Na okroglem jašku pred muzejem Radenske, v katerem je sam vrelc zajet, je iz pohorskega granita izdelan prstan, ki ima na gornjem delu vklesan napis: »Ustanovitelj zavoda Dr. C. F. Hennu v hvaležni spomin 1865«. Na kamnu navedena letnica pomeni začetek dela na zajetju slatinskega vrelca.

V. B.

V zadnjih 150 letih so se Radenci razvili in si pridobili mednarodni sloves prav zaradi izvira vode, bogate z minerali in naravnim ogljikovim dioksidom — Radenske

je izdelati enako rožo iz zlata in jo vzdati nad vhodna vrata radgonskega gradu. Ko so Turki pri Radgoni premagali graščaka, so oplenili grad in zlato rožo odnesli. Drugi pa so verovali v nadnaravno moč čarovnic, ki v radenskem vrelcu bubulji kuhajo točo in so se njihovega maščevanja bali. Eni in drugi so vztrajali pri tem, da mora vrelc ostati nedotaknjen.

Kljub vsemu je dr. Henu uspelo odkupiti zemljišče z vrelcem. Lotil se je njegovega zajetja. Ta je prihajal na površje zemlje, ki je bila daleč naokrog vsa močvirna. S primitivno tehniko in brez strokovnega kadra je dr. Henn polna štiri leta iskal glavno žilo vrelca, a brez vidnih rezultatov. Ko so bile finančne zmogljivosti dr. Henna že popolnoma izčrpane, razen tega pa so mu skrbi in težave resno načele zdravje, ki ga je že razjedala tuberkuloza in je ves obupan prepustil vrelc usodi, je nenadoma leta 1869 zaslutil, da je končno naletel na glavno žilo. V domnevni vrelc je dal zabiti na obeh straneh okovano hrastovo cev z notranjim premerom 33 cm do globine 17 m in je tako v mesecu novembru 1869. leta pritekla po cevi — delu človeških rok — čista radenska slatina. Še istega leta je dr. Henn izdelal prvo uradno analizo te mineralne vode. V letu 1870 je bilo nalitih že 37.000 steklenic radenske. Profesor dr. Mitterreger je tedaj izdelal tudi kompletno uradno analizo slatine radenskega vrelca in začelo se je razpošiljanje slatine strankam, predvsem zdravnikom. Ti so slatino uporab-

gonski dom) za gostišče in stanovanje, nato pa še v istem letu Karlshof (sedaj Ljutomerski dom) za poslovne prostore v pritličju in stanovanja v nadstropju.

Nad vrelcem je dal zgraditi okrogli rezervoar, zgoraj neprodušno zaprt, od spodaj pa je vodila cev v nalivalni jašek. Delno je uredil okolico vrelca, dal odstraniti staro travo in odmrlo grmičevje, zasadil drevje ter nasul in utrdil dovodne poti in ceste.

Prevoz slatine so s konjsko vprego opravljali okoliški kmetje, ki so dobili ime forarji. Tja na Dunaj so slatino vozili in nudila jim je v tistih časih relativno lahek in edini zaslužek, katerega zemlja ni mogla dati. Na žalost zaradi marsikaterega forarja, ki je zaslužek pustil ob poti v gostilnah, je šel grunt na boben.

Slatina je bila tudi edini vir dohodka mnogostevilni nezaposleni delovni sili, saj je okoličane zaposlila z nalivanjem v steklenice. Zaposlitev »pri slatini« je pomenila ne le stvarni dohodek, ampak tudi stopnico navzgor na socialni lestvici.

Naraščajoča količina nalite in prodane zdravilne vode in njen vedno večji prodor na tržišče ter s tem večja popularnost so bili činitelji, ki so narekovali nadaljnji razvoj — novo veliko skladišče, sobe za tujce, temelje za kopališčno stavbo.

Sredi intenzivnega dela je 19. junija 1877 dr. Henn umrl, nedokončano delo pa so prevzeli njegovi otroci. Leta 1882 je zdravilišče Radenska začelo delovati kot zdraviliški zavod. Železniška proga Radgona—Ljutomer s postajo

Najboljše zdravilo za naše telo je rekreacija

Zdrav način življenja je tesno povezan s telesno kulturo. Športna dejavnost bi morala biti naravna navada vsakdanjega življenja. Pri rekreaciji naj bo človek delno športnik, ki vadi za zdravje, delno pa »svobodni umetnik«, ki oblikuje svoj vrt, goji cvetje, posluša glasbo, poje v zboru, igra na harmoniko, šahira, rešuje križanke, skratka počenja to, kar mu bogati življenje. Torej rekreacija ne zajema samo tekmovalnih športnih panog, pač pa spada k njej tudi izletništvo, ekskurzije, družbene prireditve, različne aktivnosti v naravi, folklor, ples...

Jasno je, da brez vaše volje in sodelovanja ne moremo biti aktivni, pa če si to športni referent še tako prizadeva. Njegovo delo je organizacijsko široko začrtano, naša dolžnost pa je, da se v aktivnosti vključimo in zavestno sprejmemo to najboljše zdravilo za naše telo. Nekaterim se še vedno morda zdi vse to smešno in morda celo nepotrebno; no, ti so v globoki zmoti in prava škoda je, da niso sposobni sprejeti dobrin, ki nam jih naša socialistična ureditev nudi.

Ples, da, tudi ples je rekreacija, ki pa je je na žalost vedno manj. Letošnje poletje je bilo v letnem kopališču organiziranih nekaj prepotrebnihs plesnih večerov. Silno prijetni so bili in na dostojnem kulturnem nivoju. Da so, jih mora seveda nekdo organizirati in navadno je pri ljudeh vedno tako,

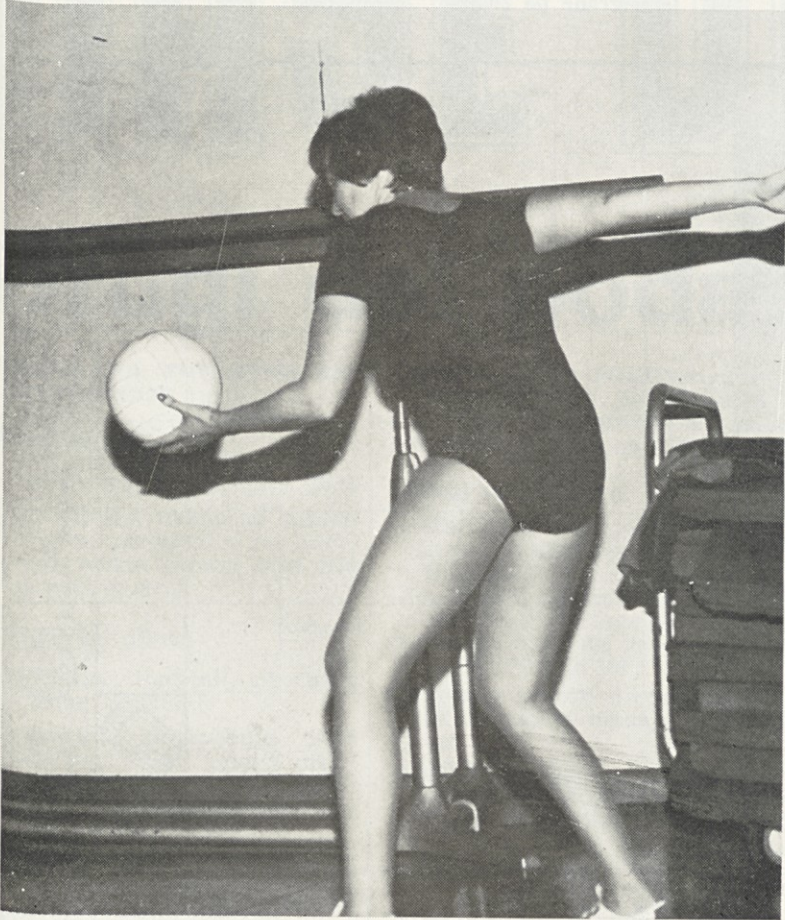
da tisti, ki stojijo permanentno pri vsakem delu ob strani, vedno samo kritizirajo delo tistih, ki pa so pripravljeni za družbo tudi kaj narediti. Upamo, da bo v bodoče podobnih večerov organiziranih več in da tistih nekaj pikrih ne-preverjenih in neutemeljenih očitkov, brez katerih nekateri posamezniki ne morejo živeti, ne bo vzelo dobre volje športnemu referentu za nadaljnjo organizacijo družabnosti, ki nam je vedno bolj primanjkuje. Vsak, ki se je teh večerov plesa udeležil, se je lahko sam prepričal, kako silno malo »dobičkonosen« je tak organizacijski posel, ki pa požre organizatorju ogromno prostega časa. Vsakdo pa lahko tudi reče, da je plesa in drugih družabnih aktivnosti na Vevčah premalo. Navadno iščemo vzroke za to v denarju, kar pa ni prav; **človeških življenj**, ki ugasnejo na cestah zato, ker se niti »mladi« niti »stari« nimajo skoraj kam vključiti, se ne da plačati z denarjem.

Imamo okrog tristo tovarniških upokojencev; številno društvo bi lahko to bilo, če bi ga le kdo seveda organiziral.

Plesa oziroma muzike, primerne za mlade in tiste, ki niso več »rosni«, si večina želi več, saj je to prijetno srečanje prijateljev in znancev, spoznavanje novih ljudi, prijetno kramljanje v nasmejani družbi, poslušanje glasbe in ne nazadnje — razmigamo se.

V. B.

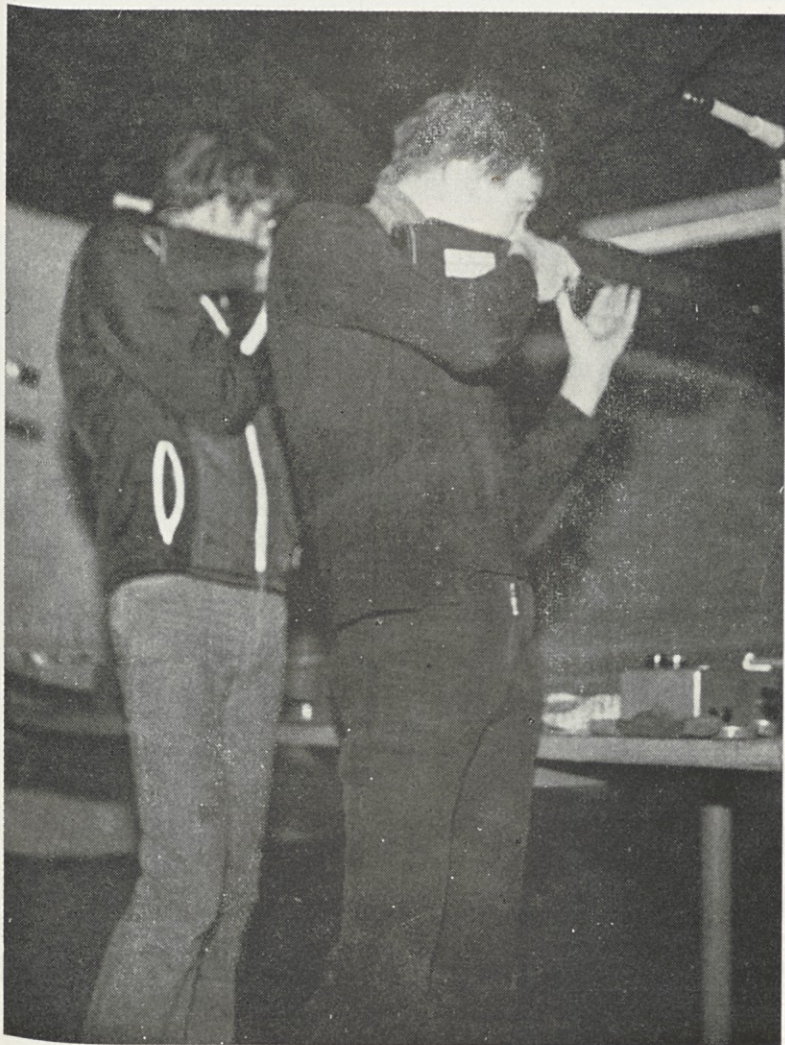
Šport in rekreacija

Na ponedeljkovem rekreacijskem treningu

Odbojkarjev je vedno dovolj

Strelec vadijo na novem strelišču

V mesecu oktobru je komisija za šport in rekreacijo pričela z izvajanjem organizirane rekreacije v zimskem ciklusu 79/80. Vadba bo trajala vse do pomladi, vsebovala pa bo naslednje športno rekreativne panoge: smučanje, plavanje, drsanje, športno gimnastiko, namizni tenis, odbojko, mali nogomet, košarko, tek na smučeh, kegljanje in streljanje. Kot novost v našem delu smo vam za sezono, ki je pred nami, pripravili poleg vadbe tudi testiranja in zdravniške preglede. Del pregleda bo vsak udeleženec opravil v obratni ambulanti, preostanek pa na licu mesta, to je v telovadnici. Namen pregledov in testiranja je v tem, da se ugotovi prisotnost oz. odsotnost bolezni, obenem pa dokaže vrednost organizirane rekreativne vadbe na človeka kot biopsihosocialno bitje. Po prvih testiranjih, ki so vsebovala pregled fizičnih sposobnosti, kontrolo krvnega pritiska, srčnega utripa v mirovanju in med obremenitvijo ter pljučne kapacitete so bili rezultati naslednji: skoraj tretjina testirancev ima zvišan krvni pritisk, povpreček udarcev srca na minuto se giblje od 70 do 90, kar je že na meji zaskrbljujočega, pri tretjini je ugotovljena prevelika telesna teža itd. Razen pri tistih, ki redno vadijo, je bila ugotovljena majhna fizična sposobnost. Seveda se zavedamo, da vseh teh pomanjkljivosti v telovadnici ne moremo izboljšati, vendar bomo dosegli uspeh, če bodo ljudje sami pričeli razmišljati o vseh nevarnostih modernega življenja ter obenem skrbeti za preventivo in ne zgolj za kurativo.

Pred pričetkom zimsko športne rekreacije je klasičen primer neupoštevanja preventive neaktivnost množice smučarjev. Rezultati lanske sezone namreč dokazujejo, da je zlomom okončin v veliki meri botrovala prav popolna fizična nepripravljenost smučarjev rekreativcev za napore, ki jih zahteva spuščanje na snegu. Ob vsem tem pa se družbi dela ogromna gospodarska škoda, o čemer pa je bilo veliko govora že drugje.

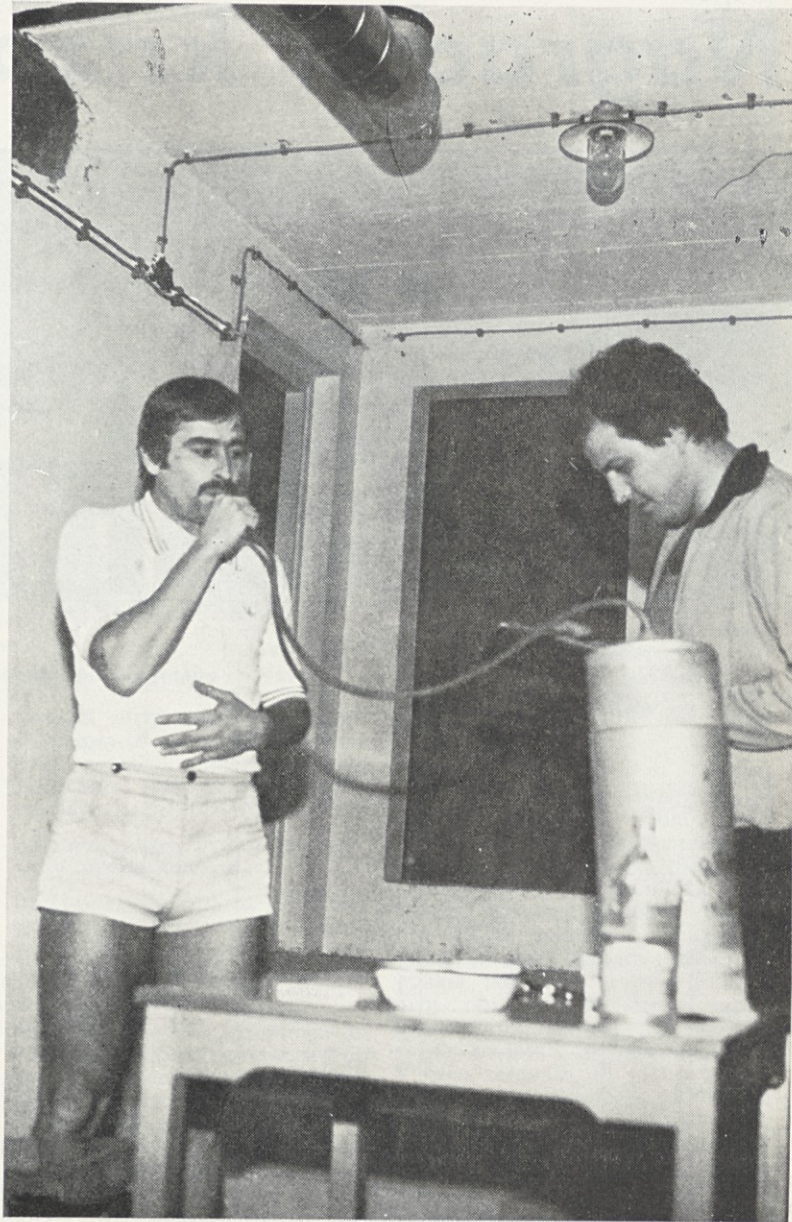
Zato ponovno opozarjamo in obenem vabimo vse, ki imajo voljo sodelovati, k organizirani vadbi, objavljeni v prejšnji številki Našega dela, v informativnem biltenu in na lepakih, ki visijo na oglasnih deskah.

Letošnja nogometna sezona je zaključena. Ekipa Papirnice Vevče je tekmovala v 7. ligi in iz 17 srečanj zbrala 16 točk, kar je na prvi pogled neuspeh, toda ob upoštevanju okoliščin, v katerih so igrali — povprečne starosti (21 let) in pa samo enega aktivnega nogometaša v ekipi — in ne na koncu tudi zaradi izmenskega dela, je osvojitve 8. mesta v skupini le uspeh in obenem spodbuda za naprej. Naj povemo še to, da je v celotni ligi tekmovalo 146 ekip, da se je igralo 1-krat tedensko na 6 nogometnih igrišč po vsej občini Moste-Polje in da je liga trajala od maja do oktobra. Fantom želimo, da bi se v zimskem obdobju in sicer v telovadnici OŠ Sostro čim bolj pripravili na tekmovanje za drugo leto.

Z velikimi težavami se otepajo kegljači, ki tekmujejo v 2. občinski ligi. Kljub temu, da dosegajo boljše rezultate kot lani, jim ne gre in ne gre. Pestijo jih poškodbe, tarejo jih finančne težave; ker tekmovanje v ligi traja ob ponedeljkih, jih ovira izmensko delo itd. V dveh letih sta se jim priključila le dva nova tekmovalca.

Vsi, ki imate veselje do kegljanja in teh prav gotovo ni tako malo, vključite se v njihove vrste! Pridite na treninge, ki so vsak ponedeljek na kegljišču Saturnus v Mostah (poleg AMD Moste) od 14. do 18. ure. Pošteno se boste lahko prepotili in tudi družabnosti vam pri fantih kegljačih ne bo manjkalo. Seveda pa so v ljudno vabljeni v kegljaške vrste tudi ženske, ki se še vedno ne morejo odločiti za tovrstno rekreacijo.

Drič

Testiranje rekreativcev v obratni ambulanti

Rešitev križank dvojčic

Vodoravno: 1. peron — graja, 6. Krško — mamba, 11. Radeče — plakat, 12. letak — Inari, 13. epika — Rakek, 14. zavora — Trisul, 15. pila — udar, 16. pop art — Kansas, 17. ar — Ti, 18. Sana — urna, 19. Om — (Ingemar (S)tenmark, 21. Novara — Lednik, 24. Črna — volt, 26. limita — Antrim, 27. Leman — Tezno, 28. ocena — linea, 29. silaža — Motnik, 30. kanon — akant, 31. ikona — Spaak.

Na uredništvo je prispelo 23 rešitev, od tega nekaj nepravilnih.

Srečo pri žrebanju so imeli:

1. nagrada (60.— din) — Oman Anica
2. nagrada (po 40.— din) — Korkalj Bogo, Zidar Cenka
3. nagrada (po 20.— din) — Lovrenčič Marta, Markošek Mimi, Volf Ljudmila.

KADROVSKA SLUŽBA POROČA

ZA MESEC OKTOBER

Prišli:

Stritof Andrej — obratni laborant
Subašić Rufad — pomožni delavec
Brkić Rajko — pospravljalac izmeta
Bačanin Miloje — pomožni delavec
Maletić Milija — pospravljalac izmeta
Vrečar Dragica — referent II v odd. prodaje tapet
Omeragić Ismeta — dovažalka
Trtnik Robert — električar III
Trampuš Ivan — paznik pap. stroja
Trtnik Boris — pripravnik
Huskić Safet — pomožni delavec
Grahovac Ostoja — pospravljalac izmeta
Priatelj Ivanka — zavijalka

Odšli:

Zibert Alojz — paznik pap. stroja
Kahrimanović Rasim — razkladalec surovin
Nikolić Blagoje — pospravljalac pap. mase
Kovačević Miloš — voznik viličarja
Stuparević Cveta — snažilka
Stanojević Aleksander — voznik viličarja
Knežević Nada — snažilka
Klešnik Nada — analitik-statistik
Rusić Jandrija — atestirani varilec
Grečič Ilija — pospravljalac izmeta

Rodili so se:

Savković Žarku hči Marijana
Bainović Jelki in Radošu sin Zoran
ČESTITAMO!

Poročil se je:

Zaberl Rado z Logar Vido
ČESTITAMO!

NAŠE DELO

Glasilo delovnih kolektivov Združenih papirnic Ljubljana in Papirnice Količevo — Izdajata ga delavska sveta — Izhaja vsak mesec — Odgovorni urednik Stane Robida — Uredniški odbor: Milan Deisinger, Milan Korošec, Jože Marolt, Ljubo Milič, Tone Novak, inž. Danilo Škerbinek — Tehnični urednik: Marjan Ivanuš, ČGP Delo — TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, uredništvo za urejanje glasil delovnih organizacij — Tiska tiskarna Tone Tomšič v Ljubljani. Po mnenju Republiškega sekretariata za informacije št. 421-1/72 z dne 21. 1. 1976 šteje ta publikacija med proizvode iz 7. točke prvega odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu za katere se ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

1. nagrada: 100 din, dve drugi nagradi po 50 din in tri tretje nagrade po 20 din.

[illegible]